

faar disse Alummer, hvad man naturligtvis ønsker, at den maa faa, og det faar den Indflydelse paa de Kellerske Anstalter, at Antallet af disse Alummer gaar ned, saa gaa ogsaa deres Indtægter ned, og saa ville de Kellerske Anstalter blive endnu daarligere stillede, end de ville blive, dersom de kunne erholde det fulde Antal af Alummer. Jeg ser derfor ikke rettere, end at det eneste, de beholde tilbage her, er det uheldigste ved hele Sagen, nemlig det, at man undertaster dem alle de økonomiske Vanskeligheder, medens de ellers komme under Statens Ledelse. — Og der er en Omstændighed endnu. Medens Staten nu naturligtvis fører Tilsyn med Anstalterne og kan stride ind, saa er det dog klart, at den ikke vil stride ind, med mindre der foreligger meget alvorlige Ting at stride ind imod. Er det derimod Statens egne Anstalter, saa er der ganske anderledes Anledning til at forbedre Anstalterne, til at tage Initiativet til forskellige Foranstaltninger under de Forhold, som der her er Tale om. — Det ærede Medlem spurgte, hvorledes jeg antog, det vilde være gaaet, dersom Professor Keller ikke havde kunnet udføre denne store private Virksomhed. Derpaa kan jeg naturligtvis ikke svare, for jeg kan jo ikke sige, hvorledes det vilde være gaaet, hvis det og det var sket, eller hvis det og det ikke var sket, men da vi her bevæge os paa Tankeeksperimentets Omraade, kunde jeg dog tænke mig en Mulighed for, hvorledes det vilde være gaaet. Vi havde jo den Gang ligesom nu Aandsvageanstalten paa Gl. Ballehus, som er en selvejende Institution, saaledes som man nu tilsigter, at de Kellerske Anstalter skulle være, og jeg antager, at dersom Gl. Ballehus havde været en Statsinstitution paa det Tidspunkt, kunde Staten have taget Professor Keller i sin Tjeneste. Det antager jeg, vilde være sket, hvis vi havde haft en Statsinstitution den Gang, og saa vilde de aandsvage, og Samfundet i det hele lige fuldt have faaet Nyttens af den store Virksomhed, som Professor Keller har udfoldet. Den Virksomhed, som han har udfoldet privat, kunde han ganske sikkert ogsaa have udfoldet under Statens Ledelse, saa jeg tror ikke, at der deri ligger noget, som kan tale imod det Standpunkt, jeg indtager. Jeg skal derfor slutte med at anbefale det høje Ting at forkaste Udvalgets Forslag og derimod vedtage Forslaget uforandret, som det er forelagt.

Formanden: Den ærede 2den Landsstingsmand for 11te Kredts har Ordet for en kort Bemærkning.

Th. Nielsen: Jeg skal kun gøre den korte Bemærkning, at jeg havde jo meget hellere set, at Anstalterne vare blevne ved at være i en enkelt Mandts Haand, men den ærede Taler saavel som det høje Ting ved jo, hvorfor det ikke har kunnet ske, og at man har været nødt til at gaa den foreslaaede Vej, naar man vilde beholde den private Institution. Hvad det angaar, at Gl. Ballehus kunde have været lige saa vidt, hvis de Kellerske Anstalter ikke havde været, saa tror jeg, at den ærede Landsstingsmand noget mangler Kendskab til Forholdene. Gl. Ballehus og det, der er sket, er jo netop udviklet med det Kellerske som Forbillede, det har optaget alt det, som den private Mand har indført. — Naar den ærede Taler atter og atter kom tilbage til, at Kommissionens Mindretal har sagt, at Statsdrift var billigere, saa er det jo ikke nok, at de sige det, men de maa jo ogsaa bevise det. Jeg kan henvise den ærede Taler til Side 20 og 21 i Kommissionens Betænkning, hvor det hedder: at hver Aflyst vil koste 450 Kr., selv efter det ærede Mindretals Udregninger, og hver skolejgende aandsvage vil koste 606 Kr. 79 Ore. De have taget det meget nøjagtigt, ja, det forekommer mig næsten for nøjagtigt, for saaledes teoretisk at regne det ud i Ore, tror jeg ikke har saa grumme stor Betydning. Men den ærede Taler vil se, at det, der ligger midt imellem 450 og 600 Kr., bliver noget som en 5—600 Kr., og jeg maa saa endda gøre opmærksom paa, at de ikke have medtaget Forrentning af selve de Bygninger og Anlæg, som høre til Anstalterne. Hvor meget de nuværende aandsvage koste, det kan den ærede Taler jo overbevise sig om ved at dividere Antallet af aandsvage ind i det, de i alt koste. De koste kun 500 Kr. pr. Individ; saa selv efter Mindretallets Udregninger ville de blive dyrere, naar Staten overtog Driften, end det er nu. Men det er ikke for mig Hovedsagen, som jeg alt har udtalt.

Ordføreren (Styr): Jeg skal bedlitte mig paa at være saa kort som muligt, men nogle Bemærkninger er jeg nødt til at gøre. Med Hensyn til Spørgsmaalet om absolutistisk Statsstyrelse eller ikke absolutistisk Statsstyrelse, da finder jeg ikke Anledning til her at komme ind paa en saadan almindelig Debat; jeg kan her fuldstændig henholde mig til, hvad min ærede Kollega for 11te Kredts (Th. Nielsen) har udtalt. — Derimod maa jeg sige til det ærede Medlem fra København (Knudsen), at jeg tror rigtig nok, han tager fuldstændig fejl, naar han